

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Румянцева Богдана Олександровича «Процеси інтернаціоналізації у вищій
музичній освіті України: глобально-локальний дискурс»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 «Культурологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

У сучасному культурологічному дискурсі дедалі більшої ваги набувають дослідження тих систем, інститутів та інституцій, які забезпечують власну культурну спадкоємність, реагують на глобальні виклики та створюють нові форми соціальної комунікації. З цієї позиції дисертаційна робота Румянцева Богдана Олександровича «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс» є актуальною для сучасної культурології. У роботі порушено питання про те, як освітня інституція, залучена до міжнародних процесів, зберігає здатність бути носієм культурної пам'яті, механізмом ціннісної передачі та суб'єктом культуротворення. Саме таке зміщення акценту – від опису міжнародної активності до аналізу культурних функцій вищої освіти – визначає наукову значущість даної дисертації.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що інтернаціоналізація сьогодні є одним із важливих чинників трансформації освітньо-мистецьких інституцій. Її сутність розкривається у дослідженні значно складнішою, адже йдеться про зміну способів культурної комунікації, механізмів інституційного самовизначення, форм взаємодії між національним і наднаціональним, локальним і глобальним, традиційним і модернізаційним.

Об'єктом дисертаційної роботи визначено інтернаціоналізацію вищої музичної освіти як соціокультурний феномен. Предметом дослідження є глобально-локальний дискурс інтернаціоналізації вищої музичної освіти. Таке співвідношення об'єкта і предмета видається доцільним, оскільки дозволяє автору не зводити аналіз до окремих емпіричних проявів міжнародної діяльності, а розглядати інтернаціоналізацію як складний процес, що розгортається на перетині культурних, освітніх і ціннісних площин.

Методологічна організація дисертації є достатньо цілісною. Автор поєднує культурологічний, системний, історичний, порівняльний, структурно-функціональний та аналітичний підходи. У межах роботи ці методи не виглядають формально задекларованими: вони забезпечують перехід від осмислення базових понять до побудови аналітичної моделі та її застосування до матеріалу української вищої музичної освіти. Для культурологічного дослідження принциповим є те, що інтернаціоналізація розглядається не як лінійне перенесення зовнішніх зрушень у національний освітній простір, а як процес інтерпретації, відбору, адаптації та переозначення культурних форм.

Окремої уваги заслуговує логіка побудови дисертаційної роботи, оскільки саме структура дослідження дозволяє послідовно розкрити заявлену проблематику.

У першому розділі автор зосереджується на теоретико-методологічному обґрунтуванні дослідження, формує каркас ключових понять та концепцій. Теоретична рамка дисертації ґрунтується на осмисленні взаємозв'язку глобалізації, інтернаціоналізації, глокалізації, культурної ідентичності, міжкультурної взаємодії, транскультурації та трансформації освітніх інституцій. У цій оптиці важливим видається те, що автор не ізолює поняття інтернаціоналізації від загального гуманітарного контексту. Навпаки, воно введене у ширше поле культурологічних

категорій, які дають змогу аналізувати сучасну освіту як сферу формування культурних смислів.

У другому розділі послідовно розкрито міжнародний, національний та інституційний рівні інтернаціоналізації вищої музичної освіти, що є новаторською складовою дисертаційного дослідження. Такий підхід дає змогу простежити рух дослідницької думки від загальнотеоретичного осмислення проблеми до конкретизації її проявів у системі української мистецької освіти. Другий розділ виконує методологічну функцію, оскільки дозволяє простежити, як наднаціональні освітньо-культурні процеси проходять крізь національні умови, культурні традиції, інституційні практики та набувають інституційно окресленого вияву в діяльності закладів вищої освіти. У цьому контексті інтернаціоналізація постає не зовнішнім чинником щодо культури, а одним із механізмів її сучасної динаміки.

У підрозділі, присвяченому міжнародному рівню, автор аналізує широкий освітньо-культурний контекст, у якому формуються сучасні орієнтири розвитку вищої освіти. У підрозділі, пов'язаному із національним рівнем, увагу зосереджено на специфіці українського освітнього й культурного середовища, що дозволяє показати інтернаціоналізацію не як механічне запозичення зовнішніх моделей, а як процес їх адаптації до національних умов. Інституційний рівень, розкритий на прикладі діяльності Національної музичної академії України, надає дослідженню необхідної конкретності й демонструє, як загальні теоретичні положення набувають практичного вияву в діяльності окремої освітньо-мистецької інституції.

Позитивним є те, що розділи та підрозділи дисертації не виглядають механічно поєднаними. Навпаки, між ними простежується внутрішня логіка: від з'ясування понятійно-теоретичних засад – до побудови аналітичної моделі, від характеристики глобальних і національних умов – до розгляду інституційних практик. Така композиція забезпечує цілісність

дослідження й дозволяє автору уникнути фрагментарності у висвітленні складної проблематики інтернаціоналізації вищої музичної освіти.

Наукова новизна дисертації полягає передусім у тому, що автор пропонує культурологічне прочитання інтернаціоналізації вищої музичної освіти України. У роботі цей процес осмислюється як багатосаровий феномен, що пов'язаний із культурною пам'яттю, ідентичністю та інтеграцією національного освітнього досвіду до ширшого культурного простору. Істотним науковим результатом є також запропонована автором аналітична модель, яка дозволяє впорядкувати матеріал і водночас уникнути спрощеного розуміння інтернаціоналізації як прямого впливу глобального середовища на локальну освітню практику.

Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні культурологічного розуміння освіти як соціокультурного інституту. Робота розширює можливості аналізу вищої освіти в контексті глобалізації, глокалізації, міжкультурної взаємодії та культурної ідентичності. Водночас вона акцентує увагу на тому, що освітня інституція не лише адаптується до зовнішніх умов, а й сама бере участь у продукуванні, збереженні та трансляції культурних смислів. У цьому полягає один із найбільш вагомих гуманітарних результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її положень у подальших культурологічних дослідженнях, присвячених проблемам мистецької освіти, культурної політики, глобалізаційних і глокалізаційних процесів. Прикладне значення дослідження виявляється також у тому, що запропонована автором трирівнева модель аналізу інтернаціоналізації може бути використана для підготовки аналітичних та експертних матеріалів, культурно-освітніх ініціатив, спрямованих на осмислення ролі закладів вищої мистецької освіти у сучасних інтеграційних процесах.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Румянцева Б. О., вважаю за доцільне висловити окремі міркування:

1. Перспективним видається глибше осмислення співвідношення інтернаціоналізації та культурної пам'яті. Саме цей аспект дозволяє розглядати освітнє середовище не лише як простір актуальної комунікації, а й як механізм спадкоємності культурного досвіду. У дисертації ця проблематика присутня, проте її подальше теоретичне розширення могло б посилити гуманітарний вимір роботи.

2. У подальших дослідженнях доцільно було б чіткіше артикулювати гуманітарні наслідки інтернаціоналізації, зокрема її вплив на формування культурної суб'єктності, ціннісних орієнтирів і способів саморепрезентації академічної спільноти. Такий напрям є перспективним, оскільки дає змогу пов'язати проблематику інтернаціоналізації з ширшими питаннями сучасної культурної динаміки.

Загалом дисертаційна робота Румянцева Богдана Олександровича «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс» є самостійним, завершеним і методологічно цілісним науковим дослідженням. Автор продемонстрував належний рівень теоретичної підготовки, здатність до системного аналізу складної гуманітарної проблематики, уміння працювати з різними групами джерел і формулювати власні наукові узагальнення. Зміст дисертації відповідає заявленій темі, меті й завданням. Основні положення роботи є обґрунтованими, висновки логічно випливають із проведеного дослідження, а отримані результати мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Дисертація відповідає спеціальності 034 «Культурологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Дисертаційна робота Румянцева Богдана Олександровича «Процеси інтернаціоналізації у вищій музичній освіті України: глобально-локальний дискурс» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Румянцев Богдан Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Доктор культурології, професор,
завідувач кафедри культурології
Маріупольського державного університету

Юлія САБАДАШ